

נובמבר 2018

לכב'
ח"כ איתן כבל
יו"ר ועדת הכלכלה
כנסת ישראל

נכבדי,

עמדת איגוד האינטרנט הישראלי (ע"ר) להצעות חוק בנוגע לסינון אתרי אינטרנט אקדמה

60 מיליון ש"ח מתקציב המדינה יבוצבו לריק אם יאושרו ויישמו הצעות החוק של ח"כ שולי מועלם וח"כ מיקי מכלוף זוהר לחסימת תכנים.

הצעות חוק אלה מבקשות לטפל בבעיה אמיתית של חשיפת קטינים לתכנים פוגעניים באינטרנט, אולם הפתרון המוצע אינו ישים טכנולוגית (לפחות לא כיום), והנזק שיגרם, רב מתועלתו.

לא ניתן לחסום תכנים פורנוגרפיים לחלוטין. הילדים ימשיכו להיחשף אליהם בווטסאפ, בסרטונים ובתמונות. אז מדוע לבזבז את כספם של אזרחי ישראל על הסדר חקיקתי שלא יפתור את הבעיה, במקום לקדם באמצעות כסף זה פתרונות קיימים ועובדים?

מבוא

מסמך זה מפרט את עמדתו המקצועית של איגוד האינטרנט הישראלי (ע"ר) לעניין שתי הצעות חוק שעניינם סינון תוכן של אתרי אינטרנט. הצעות החוק הן:

- הצ"ח התקשורת (בזק ושידורים) – (תיקון – סינון אתרי הימורים ותכנים המציגים דברי תועבה באינטרנט), התשע"ז-2016 של ח"כ מיקי מכלוף זוהר (להלן – הצעת ח"כ זוהר)
- והצ"ח התקשורת (בזק ושידורים) (תיקון – חובת סינון אתרים פוגעניים), התשע"ו-2016 של ח"כ שולי מועלם (להלן – הצעת ח"כ מועלם).

הצעות החוק מנסות לטפל בבעיה אמיתית של חשיפת קטינים לתכנים פוגעניים באינטרנט. אולם, אין פתרון טכנולוגי המגן על ילדים באופן מלא, ויישום הצעת החוק רק ייצור אשליה בקרב ההורים שילדיהם מוגנים. והם לא!

בכתיבת מסמך זה השתתפו לביא שיפמן (חבר הוועד המנהל של האיגוד), רן בר-זיק (חבר האיגוד), מיטל גרייבר-שורץ (סמנכ"ל קשרי קהילה ורגולציה באיגוד) ויורם הכהן (מנכ"ל האיגוד).

סינון תכנים – מהו?

סינון תכנים הינו תהליך טכנולוגי-מידעי, במסגרתו מי שבוחר, או מי שנכפה עליו, צורך תוכן מהאינטרנט באופן שכל תעבורת הגלישה שלו באינטרנט עוברת דרך מכונה ייעודית, אשר בוחנת את בקשת העיון בתוכן מבוקש וקובעת האם הוא מסוג שראוי שיגיע למחשב הגולש באינטרנט, או יעצר במכונת הסינון.

סינון תוכן יכול להיעשות במספר חלופות טכנולוגיות:

א. **חסימה של שמות מתחם (DNS Blocking, להלן – חסימת DNS)**, תמנע כליל העברת מידע המגיע מאתר מסויים, נניח xxx.co.il, שכן היא תמנע ממחשב המשתמש לקבל את המידע הנדרש להגעה לאתר המבוקש. חסימה זו היא החסימה השכיחה והממומשת כיום לחסימת תכנים מפריים לגביהם הוצא צו לפי חוק סמכויות לשם מניעת ביצוע עבירות באמצעות אתר אינטרנט, תשע"ז-2017 (להלן – **חוק הסמכויות**).

סינון התוכן נעשה באמצעות יצירת רשימה שחורה (black list) בשרתי ה-DNS של ספקיות הגישה לאינטרנט בישראל. כאשר מגיעה בקשת פניה לאתר כלשהו (השימוש השכיח ביותר באינטרנט, והמתבצע מליארדי פעמים ביום) ממחשב המשתמש, השרת בודק האם האתר המבוקש נמצא ברשימה המוגדרת לו. אם האתר המבוקש נמצא ברשימה השחורה, המחשב הפונה אינו מקבל משרת ה-DNS את המידע הנדרש לצורך הגלישה (כתובת IP). ברוב המקרים המשתמש מופנה לדף אחר (בהתאם למה שהוגדר בשרת) ובו הודעת חסימה / התראה / או כל דבר אחר. ככל הנראה, בהסדר המוצע על ידי חבר הכנסת זוהר, בשלב זה יקבל המשתמש הודעה אשר תחייב אותו להקיש קוד סודי כדי להמשיך בגלישה.

- חסימת DNS אינה יכולה לחסום שמות מתחם לגיטימיים (כגון Instagram או youtube), גם אם יופיעו בהם תכנים פוגעניים, שכן החסימה תמנע גישה לכלל שירותי האתר. בנוסף, חסימת DNS לא תמנע הצגת פרסומות קופצות באתרים לגיטימיים, גם אם הן אינן עומדות בקריטריונים הקבועים בחוק לסינון התוכן.

- חסימת DNS גם אינה מונעת צפיה בתמונות המופיעות בתוצאות של מנועי חיפוש, גם אם האתר ממנו מגיעות התמונות חסום (הגישה לאותו אתר תחסם, אולם התמונות עדיין יוצגו בתוצאות החיפוש).
 - חסימת DNS אינה חוסמת אפליקציות, דוגמת whatsapp, ועל כן לא תחסום תכנים, שקטינים שעליהם מבקש החוק להגן, יקבלו ממך דהוא באמצעות האפליקציה.
 - על מנת להפעיל חסימת DNS, יש לקבוע את הגורם אשר יבנה את הרשימה השחורה בהתאם לקריטריונים הקבועים בחוק. רשימה זו חשופה, מטבע הדברים, לטעויות משני סוגים: א. אתרים פורנוגרפיים שלא ייחסמו. ב. אתרים לגיטימיים לחלוטין שייחסמו.
 - כדי להשלים את התמונה, כל משתמש בעל יכולת בסיסית ביותר בשימוש במחשב (ובעיקר ילדי המאה ה-21) יכול לעקוף את מערכות חסימת ה-DNS באמצעות שינוי הגדרות פשוט במחשב הביתי, בטלפון הסלולרי או בנתב הביתי. כל שנדרש הוא להגדיר שרתי DNS גלובליים ופתוחים (כדוגמת שרת ה-QUAD1 של חברת Cloudflare (1.1.1.1), שרת ה-QUAD8 של חברת Google (8.8.8.8) או שרת ה-QUAD9 של המיזם של המשותף ל-PCH, IBM ו-GCA (9.9.9.9)).
- נבקש לציין כי על פי דיווחים שהתקבלו באיגוד האינטרנט הישראלי, מאז העברת חוק הסמכויות והוצאת הצווים על פיו, נראה אצל ספקי הגישה לאינטרנט בישראל גידול באחוז המשתמשים המשנים את הפניית ה-DNS. שינוי זה עניינו מעבר מהשרתים המבצעים חסימה אצל ספקיות הגישה לאינטרנט לשירותי DNS בלתי חסומים כאמור.. אחוז זה רק יגדל!

סינון כזה לא יתן פיתרון לבעיית התכנים הפוגעניים ברשת ורק יעצום את עיני ההורים כאילו ילדיהם מוגנים והם לא!

- ב. **סינון מבוסס ניתוח תוכן התעבורה (Deep Packet Inspection)** - בהפעלת סינון זה, מתקיימת בחינה מתמשכת של תוכן שהמשתמש מבקש לעיין בו, ועל בסיס מופע של מילים ו/או חומר ויזואלי שהוגדר כבעייתי נחסמת הגעת המידע, או המרכיב המפר בו, למחשב המעיין. הפעלת סינון זה כברירת מחדל, כפי המוצע בהצעות החוק, יחייב את ספקי הגישה לאינטרנט לסרוק באופן רצוף את **כל תוכן התעבורה העוברת באינטרנט בישראל**.

תהליך זה מהווה פגיעה חמורה בפרטיות המשתמשים (ניטור כלל הפעילות של כלל האוכלוסיה כל הזמן) ובאבטחת המידע של הרשת (מכונות הסינון הופכות להיות נקודת כשל מרכזית של השימוש באינטרנט של כלל הציבור בישראל).

בנוסף, מרבית האתרים הקיימים כיום פועלים מול המשתמש הסופי בתקשורת מוצפנת (פתיחת תקשורת https, מבוססת SSL-Secured Socket Layer, המצפינה את התעבורה בין מחשב המשתמש למחשב האתר). פתיחת תעבורה זו לצורך סינון מחייבת "שבירת" התקשורת המוצפנת בין המשתמש לאתר, והיא פוגעת באופן יסודי באמון של המשתמשים בגלישה באינטרנט ויוצרת כשל אבטחת מידע ופרטיות שדוגמתו קיימת רק במשטרים דיקטטוריים.

מעבר לעלויות העצומות שיש להטלת חובה כזו על ספקי האינטרנט (העולה בהרבה על 60 מיליון השקלים שהובטחו לטובת חוק זה בתקציב המדינה), תאט חסימה כזאת את מהירות הגלישה באינטרנט ועלולה אף להביא לקריסתה.

סינון כזה יפגע בזרימת האינטרנט החופשית ועלול להביא לקריסת האינטרנט!

הפיתרון לבעיה אינו יכול להיות פיתרון טכנולוגי כללי הנכפה על כלל משתמשי האינטרנט בישראל.

ג. **חסימה על ידי התקנת תוכנת סינון המותקנת מקומית** על המחשב, הטאבלט או הסמארטפון של המשתמש. תוכנה זו מבצעת, באופן מקומי ותוך שימוש במשאבי המחשב/הטלפון עצמו, מספר בקורות ובכלל זה חסימת אתרים, ניטור תוכן והגבלת זמן שימוש על סמך מידע שמתעדכן בתוכנה ברקע השימוש. סינון זה מחייב התקנה על מכשיר הקצה ועל כן יכול להתבצע כברירת מחדל, אלא כתוצאה מיוזמה של ההורה. זהו הפתרון המועדף, שכן הוא פועל במנגנון opt-in ומאפשר להורה את המעורבות הנדרשת בחיי הילד.

סינון תכנים כברירת מחדל – מה הסיכון?

- א. **סינון DNS בלבד לא יביא לפיתרון ורק ייצור אשליה להורים כי ילדיהם מוגנים (והם לא!) - סינון תכנים לא יימנע חשיפה של ילדים לתוכן פורנוגרפי ואלים.** תוכן זה יוכל להמשיך ולעבור בווטסאפ, כמו גם ימשיך להיות חשוף באתרים לגיטימיים אותם לא רוצים לחסום במלואם. יצירת אשליה להורים רק תימנע את השיח והדיאלוג שצריך להיווצר בין הורים לילדיהם על שימוש הנכון באינטרנט וההתמודדות עם המתרחש ברשת.
- ב. **סינון ברמת DPI (Deep Packet Inspection) כברירת מחדל יפגע בזרימה החופשית של האינטרנט ועלול להביא לקריסתה.**
- ג. **סינון ברמת DPI יפגע בפרטיות המשתמשים ברשת – סינון כזה יחייב את ספקי הגישה לאינטרנט לבחון לעומק את תוכן המידע העובר דרכם.**

ד. שיאו של מדרון חלקלק - משעה שהוכשרה סמכותם של ספקי האינטרנט לצנזר מידע וגישה למידע, סמכות החורגת מתפקידם כתווך תקשורתי המעביר מידע, עשויה הגדרת גבולות הצנזורה להתרחב ו"להתעדכן" מעת לעת. אין לצפות לאן יכול להוביל מסלול זה.

אז מה כן צריך לעשות?

סוגיית התכנים הפוגעניים ברשת אכן מצריכה התמודדות. השימוש הנרחב ברשת האינטרנט חושף את הילדים למידע עצום. רובו המכריע חיובי ומועיל, ומיעוטו מכיל תכנים בעייתיים ואף נושאי סכנה - לרבות תכנים פורנוגרפיים, אלימים וכד'.

- **להשתמש ב-60 מיליון שקלים שח"כ זוהר מבקש להקציב לטובת הנושא על מנת להעלות במידה ניכרת את המודעות של הציבור לפיתרון הקיים ועובד היום ובאפשרותם לבחור כיצד להגן על ילדיהם מפני תכנים בעייתיים ומה הם אותם תכנים לדעתם.**
- איגוד האינטרנט העלה בימים האחרונים דף מידע כזה שכבר נחשף לעשרות אלפי הורים. הוועדה מוזמנת לצפות בו: <https://www.isoc.org.il/netica/keeping-the-children-safe>. יש להמשיך ולעשות על מנת להעלות את מודעות ההורים, ויש להיעזר לצורך כך בארגוני ההורים, מורים, קבוצות הורים פעילות ועוד וכמובן – לפתוח במסע פרסום באמצעי התקשורת ולהודיע להורים על זכותם. ההחלטה כיצד להגן על הילדים צריכה להישאר בידי ההורה עצמו ולא בידי המחוקק. הפיתרונות קיימים כבר היום ובחינם.
- להשאיר בעינו את נוסח החוק הקיים, אשר קובע חובה על ספקי גישה לאינטרנט להציע שירותי סינון, אך מותר בידי האזרח את זכות הבחירה.
- לפעול להגדרת סטנדרטיזציה של תוכנות הסינון הניתנות בחינם על ידי ספקי האינטרנט והסלולר ולמציאת פתרונות טכנולוגיים להגברת האיכות והיעילות שלהן.
- להמשיך ולוודא שספקי האינטרנט והסלולר מאפשרים תהליך קל ומהיר של קבלת השירות להורים המבקשים ליישם סינון תוכן לילדיהם, ולאפשר להם לבחור את סוגי התוכן המסונן.
- לתת כלים להורים למען הגברת הדיאלוג בנושא בין הורים לילדיהם על מנת שהדבר ייעשה בשיתוף פעולה ולא בכפייה. סינון תכנים בכפייה עבור הילדים במחשב הביתי או במכשיר הסלולרי האישי מוביל אותם פעמים רבות לראות בכך אתגר לפריצה ולא כפיתרון שבא לטובתם.

בברכה,

מי-טל גרייבר שורץ

סמנכ"לית קשרי קהילה ורגולציה

Israel Internet Association (RA)
6 Bareket street, POB 7210
Petach Tikva 4951774
Tel: +972-3-9700900 · Fax: +972-3-9700901
info@isoc.org.il · www.isoc.org.il

איגוד האינטרנט הישראלי (ע"ר)
רחוב ברקת 6, ת.ד. 7210
פתח תקווה 4951774
טלפון: 03-9700900 · פקס: 03-9700901
info@isoc.org.il · www.isoc.org.il

איגוד האינטרנט הישראלי (ע"ר)

העתק: עו"ד אתי בנדלר, היועצת המשפטית, ועדת הכלכלה, כנסת ישראל
חברי הוועד המנהל של איגוד האינטרנט הישראלי